

Paredzamās līgumcenas noteikšanas pamatprincipi, lai izvēlētos atbilstošu iepirkuma procedūru

Viens no būtiskākajiem publisko iepirkumu pārkāpumiem ir neatbilstošas iepirkuma procedūras izvēle vai publisko iepirkumu regulējuma nepiemērošana vispār. Pie minētajām sekām bieži noved kļūdas iepirkuma plānošanā, t.sk. nepamatota iepirkuma sadalīšana un nepareizas paredzamās līgumcenas noteikšana¹.

Paredzamo līgumcenu nosaka, lai a) novērtētu slēdzamā iepirkuma līguma paredzamo vērtību (tirgus cenu) un plānotu līguma izpildei nepieciešamo finansējumu; b) izvēlētos piemērojamo iepirkuma veikšanas kārtību vai procedūru (tās izsludināšanas noteikumus). Kaut arī abi minētie aspekti ir savstarpēji saistīti, šis skaidrojums galvenokārt attiecas uz b) punktu.

Publisko iepirkumu regulējums paredz, ka nav atļauts sadalīt daļās būvdarbu projektus, paredzamās piegādes vai pakalpojumus, lai izvairītos no attiecīgās iepirkuma procedūras piemērošanas². Attiecīgi viens no iepirkumu plānošanas galvenajiem uzdevumiem ir novērst iepirkumu nepamatotu sadalīšanu.

Galvenie aspekti, kas jāņem vērā, plānojot iepirkumu

- ✓ Šaubu gadījumā par izvēlētais paredzamās līgumcenas noteikšanas metodes pareizību piemērojama iepirkuma procedūra, kas atbilst augstākajai paredzamajai līgumcenai

Piemēram, ja plānots izsludināt divus atsevišķus iepirkumus, kuriem paredzamā līgumcena katram atsevišķi nerasniedz Eiropas Savienības (turpmāk – ES) noteiktos līgumcenu sliekšņus, bet kopā sasniedz, šaubu gadījumā (attiecībā uz to, vai iepirkumi būtu apvienojami) iepirkuma procedūra jāizsludina ES Oficiālajā Vēstnesī.

- ✓ Jāplāno pasūtītāja vajadzības līmenī kopumā, neizdalot finansējuma avotu

Pienākums izstrādāt konkrēta ES fondu projekta iepirkuma plānu nenozīmē, ka iepirkumi ir plānojami vienīgi šī projekta līdzekļu ietvaros!

¹ Pareizās līgumcenas noteikšana dažādos aspektos tiek skaidrota Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – Likums) 11.pantā (Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 14.pants)

² Likuma 11.panta ceturtais daļa; Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK 5.panta trešā daļa

Piemēram, ja pasūtītājam nepieciešams iepirkt licences gan par nacionālā budžeta līdzekļiem, gan ES fondu vai citu ārvalsts finansējuma avotu līdzekļiem, paredzamā līgumcena nosakāma kopīgi.

Tāpat, ja papildus pasūtītāja samaksai par līguma izpildi, ir paredzēts, ka līguma ietvaros piegādātājs gūs ieņēmumus no citām fiziskām vai juridiskām personām, šie maksājumi pieskaitāmi paredzamajai līgumcenai.

- ✓ Jāplāno pasūtītāja līmenī kopumā, nevis atsevišķu struktūrvienību līmenī
- ✓ Nosakot līguma vērtību, ņem vērā kopējo samaksu par līguma izpildi, ieskaitot jebkādas nākotnes opcijas līguma izpildē un jebkurus līguma papildinājumus (t.sk. atkārtotos līgumus, kurus paredzēts piešķirt tam pašam līguma izpildītājam)
- ✓ Nosakot līguma vērtību, ņem vērā visus saistībā ar iepirkuma līgumu maksājamus nodokļus (izņemot pievienotās vērtības nodokli)
- ✓ Regulāru pakalpojumu un piegāžu plānošana veicama 12 mēnešu vai finanšu gada ietvaros – attiecas uz līdzīgu preču piegādēm vai līdzīgiem pakalpojumiem
- ✓ Būvdarbu plānošana – viens iepirkums = viena būve (kas var sastāvēt no vairākiem atsevišķiem būvdarbu līgumiem) vai līdzīga veida būvdarbi vienota mērķa/ projekta/ programmas ietvaros

Pakalpojumu un piegāžu plānošana

Lai plānotu pakalpojumu un piegāžu iepirkumus, vispirms pasūtītājam jānodala tie līdzīga veida piegāžu un pakalpojumu iepirkumi, kam ir **regulārs raksturs**³. Regulārus pakalpojumu un piegāžu iepirkumus plāno vismaz 12 mēnešu ietvaros. Ja pasūtītājs līgumu slēdz uz ilgāku laiku, tas ņem vērā paredzamo līgumcenu visā līguma darbības laikā.

Nosakot, kādi iepirkumi ir apvienojami, jāvērtē pakalpojumu un piegāžu līdzīgais raksturs. Līdzīgu piegāžu jēdzienu palīdz noskaidrot konkrēto preču līdzīgais pielietojums un piegādātāju loks, proti, izvērtējums, vai attiecīgās preces tirgū piedāvā galvenokārt viens un tas pats piegādātāju loks⁴.

Piemēram, nosakot paredzamo līgumcenu, kopā jāapvieno būtu dažādu pārtikas produktu piegādes; tāpat arī dažādu biroja mēbeļu priekšmetu piegādes ir apvienojamas. Savukārt, ja pasūtītājam nepieciešams iepirkt vieglos automobiļus un sabiedriskā transporta autobusus – kaut

³ Regulārs raksturs ir tādām piegādēm un pakalpojumiem, kas pasūtītājiem nepieciešami to darbības nodrošināšanai (piem., katru dienu vai reizi pāris mēnešos) un ir iepriekš plānojami (paredzami).

⁴ Skat. arī Direktīvas 2014/24/ES Preambulas 19.punktu.

arī abas preces pieder transportlīdzekļu grupai, visticamāk, to atšķirīgā pielietojuma dēļ šo iepirkumu paredzamā līgumcena varētu tikt noteikta atsevišķi.

Līdzīgi principi piemērojami, lai noteiktu pakalpojumus, kas apvienojami kopā.

Ja pašvaldībai nepieciešami dažāda veida telpu uzkopšanas pakalpojumi dažādās ēkās (ikdienas uzkopšana, logu mazgāšana reizi ceturksnī, grīdas seguma vaskošana atsevišķās ēkās divas reizes gadā), paredzamā līgumcena nosakāma kopīgi, ņemot vērā pakalpojumu sniedzēju loku, kas būtu ieinteresēts sniegt šādus pakalpojumus, un pakalpojumu vienoto mērķi.⁵

Ja pasūtītājam nepieciešams iepirkt būves projektēšanas pakalpojumus, tad paredzamā līgumcena nosakāma kopīgi gan par projektēšanu, gan tai sekojošo autoruzraudzības pakalpojumu. Kaut arī abu šo pakalpojumu specifikas atšķiras un pastāv zināma laika nobīde starp sniedzamajiem pakalpojumiem (atsevišķos gadījums pat vairāki gadi), abiem pakalpojumiem ir kopīgs mērķis – nodrošināt būves projektēšanu un būvdarbus atbilstoši projektam, turklāt jau sākotnēji ir zināms, ka pakalpojumu sniegs viens un tas pats pakalpojumu sniedzējs.

Svarīgi ņemt vērā, ka regulāra rakstura iepirkumiem plānotā līguma vērtība jānosaka objektīvi, nemēģinot mākslīgi iekļauties mazāk regulētas iepirkuma procedūras sliksnī. Piemēram, nosakot paredzamo līgumcenu 41 999 eiro apmērā, pastāv liels risks, ka patiesā vajadzība līguma izpildes laikā izrādīsies lielāka, kā rezultātā pasūtītājs būs nepamatoti izvairījies no Likuma 8.panta pirmajā daļā minētās procedūras piemērošanas.

Ja pasūtītājs slēdz **neregulāra rakstura** iepirkuma līgumu (lai nodrošinātu vajadzību, kura nav pastāvīga un regulāri neatkārtojas), līgumcenu nosaka atbilstoši konkrētā līguma vērtībai vai arī vairāku līgumu vērtībām kopā, ja tie tiek slēgti vienlaicīgi vai noteiktā laika posmā (piemēram, pasūtītājs paredz, ka turpmāko pāris mēnešu laikā būs nepieciešams vairākas reizes saņemt līdzīgus pakalpojumus).

Ja nepieciešama vienota pakalpojuma nodrošināšana vairāku gadu periodā, nodrošinot šī pakalpojuma nepārtrauktību un pēctecību noteiktajā periodā, paredzamā līgumcena nosakāma par visu periodu kopā. Īpaši minētais attiecināms uz līgumiem dažādu projektu ietvaros.

Konkrētā projekta ieviešana paredzēta divu gadu periodā. Ja pasūtītājs izlemj rīkot iepirkumu par projektu vadības pakalpojumu, līgums jāslēdz un attiecīgi paredzamā līgumcena jāaprēķina par divu gadu periodu (nevis 12 mēnešu periodu), jo, visticamāk, ir svarīgi nodrošināt vienotu projekta vadību visā projekta ieviešanas un izpildes laikā.

Savukārt, ja pasūtītājam rodas nepieciešamība iepirkt preces vai pakalpojumus, kas **sākotnēji nebija plānoti jeb paredzami** (pasūtītājs objektīvi nevarēja paredzēt šādu nepieciešamību, plānojot līdzīga veida regulārās piegādes vai pakalpojumus), tad pasūtītājam nav

⁵ Savukārt 03.11.2014.AT lēmumā Nr. SKA-1150/2014 attiecībā uz regulāru pakalpojumu iepirkumiem tika konstatēts, ka slimnīcai, iepērkot dažādu medicīnas ierīču pārbaudes pakalpojumus (pārbaudes, kalibrēšana, uzraudzība), nebija pienākuma šos iepirkumus apvienot, ņemot vērā gan dažādo struktūrvienību rīcībā plašo un atšķirīgo medicīnas ierīču spektru, gan atšķirīgo pakalpojumu sniedzēju loku.

pienākuma summēt šādu iepirkumu un regulāru (iepriekš plānojamo) iepirkumu paredzamās līgumcenas.

Piemēram, slimnīca finanšu gada laikā plāno noslēgt vienu līgumu par reaģentu iegādi medicīniskai diagnostikai un vairs neplāno slēgt tāda paša veida līgumus. Šis līgums ir paredzēts pasūtītāja normālai darbībai, tāpēc tam ir regulārs raksturs. Ja tajā pašā gadā slimnīcai rodas nepieciešamība iegādāties īpašus reaģentus neparedzētas epidēmijas dēļ, šādam līgumam ir neregulārs raksturs (jo pasūtītājs nevarēja prognozēt šāda pirkuma nepieciešamību) un šāda līguma vērtība var tikt aprēķināta atsevišķi.

Cits piemērs – neplānotas delegācijas uzņemšana tulkošanas pakalpojumu kontekstā. Ja tulkošanas pakalpojumu iepirkumam ir regulārs raksturs pasūtītāja darbības nodrošināšanai, tad šādas delegācijas uzņemšana var radīt nepieciešamību iepirkt papildu tulkošanas pakalpojumus (piemēram, valodā, kādā komunicē delegācija), kam nebūs regulāra rakstura un kura vērtība var tikt noteikta atsevišķi.

Svarīgi! Ja pasūtītājam nav pietiekamas pārliecības par to, vai konkrētie pakalpojumi vai piegādes uzskatāmi par līdzīga veida (piemēram, trūkst informācijas par ieinteresēto piegādātāju loku vai nav viennozīmīgas pārliecības par to līdzīgo pielietojumu un vienoto mērķi), šaubu gadījumā pasūtītājam jānosaka šādu iepirkumu vērtība kopīgi!

Būvdarbu plānošana

Lai noteiktu paredzamo līgumcenu būvdarbu līgumam, atkarībā no līguma priekšmeta specifikas ņem vērā vai nu 1) **būves** kopējo vērtību (būves izveide vai būves projektēšana un izveide) vai 2) **būvdarbu** (Likuma 1.pielikumā minēto darbu veidu) vai projektēšanas un būvdarbu kopējo vērtību.⁶

Par **būvi** ir uzskatāms Likuma 1.pielikumā minēto būvdarbu rezultāts, kas ir pietiekams, lai būve spētu nodrošināt kādu saimniecisku vai tehnisku funkciju. Būves jēdziens precizēts arī ES Tiesas judikatūrā⁷.

ES Tiesa ir noteikusi, ka, lai konstatētu, vai konkrētie darbi veido vienotu būvi, jāizvērtē, vai visi darbi kopā veidotu vienotu ekonomisko (saimniecisko) vai tehnisko funkciju. Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka pietiek ar vienu no funkcijām – ekonomisko vai tehnisko funkciju – lai konstatētu vienotas būves faktu. Attiecīgi secināms, ka, vērtējot būves definīciju, nav izšķirošas nozīmes būvprojektu skaitam, būvniecības kārtām un citiem aspektiem nacionālā regulējuma (Būvniecības likuma un tam pakārtoto normatīvo aktu) izpratnē, bet būtiski ir novērtēt tieši galarezultātu kopumā.

⁶ Piemēram, jaunas skolas būvniecība ir uzskatāma par būvi, bet logu nomaiņa trīs dažādās skolās ir uzskatāma par būvdarbiem publisko iepirkumu regulējuma skatījumā.

⁷ Skat. C-16/98; T-358/08; T-384/10; C-574/10.

Piemēram, lietā C-16/98 ES Tiesa noteica, ka attiecībā uz elektroapgādes tīklu izbūvi, kas tika veikta vairākos teritoriālajos apgabalos, bija nepieciešams visus tīklu izbūves darbus apvienot, jo tie bija savstarpēji savienojami, tiem konstatētas vienas un tās pašas ekonomiskās un tehniskās funkcijas, proti, saražotās un piegādātās elektrības nogādāšana patērētājiem konkrētājā ģeogrāfiskajā teritorijā. Līdzīgi lietā T-384/10 par ūdens cauruļvadu tīklu izbūvi, kur tika piegādāts ūdens 3 dažādām ģeogrāfiskām vietām, Tiesa konstatēja vienotas būves faktu, jo tīkls bija savienots vienā centrālā izejas punktā, no kā savukārt secināms, ka visiem darbiem bija saskatāma viena un tā pati ekonomiskā un tehniskā funkcija. Ņemot vērā būves definīciju un ES Tiesas skaidrojumus, svarīgi apzināties, ka izšķiroša nozīme nav ne būvdarbu periodam (salīdzinoši īss periods starp darbiem var kalpot kā vienas būves konstatēšanas pastiprinoša pazīme), ne arī teritoriālajam izvietojumam.

Arī attiecībā uz **būvdarbiem**, ko pasūtītājs iepērk, jāvērtē šo darbu līdzīgais raksturs un tas, vai tos paredzēts iepirkt vienota mērķa/ projekta/ programmas ietvaros.

Svarīgi! Jāņem vērā, ka arī Eiropas Komisijas auditori savā pieejā uzsver ES Tiesas judikatūrā nostiprināto funkcionālo pieeju būves definējumam, kas ES dalībvalstu pasūtītājiem ir jārespektē. No auditoru skatījuma izriet, ka, nosakot būves un būvdarbu paredzamo līgumcenu, jāņem vērā sasniedzamais gala rezultāts un vienotais mērķis, kas izriet no plānošanas dokumentiem; tāpat par vienotu mērķi netieši var liecināt dažādi papildu aspekti, piemēram, darbu uzsākšanas brīdis un pabeigšanas brīdis (vienlaicīgums vai neliela laika nobīde), kā arī izpildē iesaistītie piegādātāji (viens un tas pats piegādātājs veic darbus).

Pasūtītājs turpmāko divu gadu periodā plāno noslēgt vairākus līgumus par ūdens un kanalizācijas sistēmas izveidi, attiecīgi – pirmos divus līgumus par ūdens piegādes sistēmas izbūvi divos dažādos reģionos, trešo līgumu par kanalizācijas sistēmas izveidi, ko paredzēts savienot ar iepriekš izbūvēto sistēmu, un pēdējo līgumu par projektēšanu un būvdarbiem ar mērķi apvienot un noslēgt iepriekšējo līgumu rezultātā izbūvētos darbus. Faktiski ir konstatējams, ka visi darbi kopā veidos vienotu ekonomisko un tehnisko funkciju, jo visi līgumi veidos vienotu integrētu sistēmu. Šādos gadījumos, kad būvdarbi norit pa kārtām, nav pamatoti paredzamo līgumcenu noteikt katrai kārtai atsevišķi.

Pašvaldība vasaras mēnešu laikā plāno slēgt divus būvdarbu līgumus, vienu par jaunas skolas būvniecību, bet otru – par tilta būvniecību, ir acīmredzami nošķirama tehniskā un ekonomiskā funkcija šiem līgumiem, kā rezultātā pasūtītājs paredzamo līgumcenu var noteikt katram līgumam atsevišķi. Arī divu dažādu ēku būvniecības gadījumā (piemēram, skolas būvniecība un pašvaldības ēkas būvniecība), tehniskā un ekonomiskā funkcija, visticamāk, būs nošķirama, kā rezultātā līgumcena var tikt noteikta katrai ēkai atsevišķi.

Pasūtītājs plāno vasaras sākumā izsludināt iepirkumu par asfalta seguma klājumu ceļam līdz tiltam, savukārt vasaras beigās – tam pašam ceļam no tilta līdz nākamajam ciemam. Šādā gadījumā, nosakot iepirkuma procedūru, jāņem vērā abu līgumu kopīgā vērtība, ievērojot šo būvdarbu kopīgo mērķi – viena un tā paša ceļu posma/ maršruta uzlabošanu.

Pašvaldība plāno vasaras periodā renovēt trīs skolas ar mērķi tās siltināt un padarīt energoefektīvākas. Secināms, ka darbi plānoti vienota projekta/ programmas ietvaros, kā rezultātā tie uzskatāmi par vienu iepirkuma līgumu. Salīdzinoši īsais laika periods starp darbiem kalpo kā pastiprinoša pazīme vienam līgumam. Ja savukārt pašvaldība nolemtu veikt renovāciju skolai, domes ēkai un pilsētas peldbaseinam, visticamāk, šādus darbus varētu iepirkt trīs dažādu līgumu ietvaros (ja vien šos iepirkumus neraksturotu vienots specifisks plāns, piemēram, pašvaldības ēku logu nomainīšana).

Svarīgi! Ja pasūtītājam nav pietiekamas pārlicības par to, vai dažādi, šķietami atšķirīgi būvdarbi būtu apvienojami vai arī vai tie veido vienotu būvi, proti, nav viennozīmīgas izpratnes par ekonomiskās vai tehniskās funkcijas vienotību, pasūtītājam šaubu gadījumā jānosaka paredzamā līgumcena atbilstoši visu darbu kopējai vērtībai.

Jāņem vērā, ka būtiski ir noteikt atbilstošu paredzamo līgumcenu nolūkā izvēlēties atbilstošu iepirkuma procedūru. Tomēr tā ir pasūtītāja izvēle – rīkot kopīgu iepirkumu par līdzīgiem iepirkuma priekšmetiem (nepieciešamības gadījumā to sadalot daļās (lotēs), piemēram, atklātā konkursa pirmā daļa par vienas skolas siltināšanas darbiem un otrā daļa par otrās skolas siltināšanas darbiem) vai arī rīkot atsevišķus iepirkumus par līdzīgajiem priekšmetiem, tomēr nosakot katra iepirkuma paredzamo līgumcenu atbilstoši abu līgumu kopīgai vērtībai (attiecīgi – piemēram, ES Oficiālajā Vēstnesī izsludināti divi atklāti konkursi, kaut arī katra atsevišķā konkursa paredzamā līgumcena nesasniedz ES noteiktos līgumcenu sliekšņus). Atsevišķu iepirkumu rīkošana varētu būt aktuāla gadījumā, kad pastāv zināma laika nobīde starp nepieciešamajiem darbiem, piegādēm vai pakalpojumiem vai arī kad nav precīzi zināma tehniskā specifikācija attiecībā uz visiem nepieciešamajiem līgumiem.

Pielikumā: Kontroljautājumi pasūtītājam, lai izvairītos no iepirkumu nepamatotas sadalīšanas.

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU